

NOVOTNY TIHAMÉR (1952) Budaörs

NOVOTNY TIHAMÉR

„Dr.ozsnyik sok-k-k!”

Azaz Drozsnyik István önkívületes
kálváriaútjai

Drozsnyik István képzőművészről sok minden feljegyeztetett az idők során. Erről persze ő maga is „gondoskodott”, lévén nemcsak hagyományos értelemben vett igen termékeny rajzos, „grafomán” festő és hihetetlenül leleményes szobrász, de „életszínházaszerű” dobozokat, filigrán térgrafikákat, szellemes objekteteket, szokatlan képtárgyakat, nyugtalanító assemblage-okat, valóságfokozó fotókollázsokat, merész installációkat, meghökkentő térberendezéseket, formabontó kerámiákat, befőttesüvegekbe rejtett türelemmunkákat, számítógépes nyomtatásokat, éremfurcsaságokat, köztéri plasztikákat, excentrikus performanszokat, misztikus tájépítkezéseket, biblikus akciókat, összművészeti happeningeket, valamint videofilmeket készítő alkotó is egy személyben, aki ráadásul s nem utolsósorban verseket, sőt önvallomásszerű, a világra és önmagára reflektáló prózaszövegeket is ír.

A világhálón kalandozva a viszonylag friss, majdhogynem naprakész adatokat tartalmazó Wikipédiából többek között megtudhatjuk róla, hogy egy abaujszántói földművescsalád kilencedik gyermekeként jött a világra. Ám hamar kiderült róla, hogy nemcsak a család takarója alól lóg ki a lába, de a faluból is kifelé áll a szekere rúdja, hiszen a rajzoláson kívül soha semmi más nem érdekeltte igazán. S a helyzet azóta sem változott, mert bár 1978-ban elvégezte a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemet, mégsem maradt a biztosabb megélhetéssel kecsegtető reál pályán, inkább az autodidakta létformát, a nehezebb, ám kedvére valóbb művészsorsot választotta. 1988-tól szabad szellemi foglalkozású képzőművészként Miskolcon él és dolgozik. Művészete kezdettől fogva zsigeri mélységből, belülről, szívből, lélekből fakad. Önmagára vett felfokozott érzékenységgel reagál a világ minden kényes dologára: háborúra, természeti katasztrófára, túltengő bürokráciára, szenvedésre, sorstragédiára. Művein keresztül igyekszik válaszolni az élet szent és profán kihívásaira, sőt: rámutatni a megoldásokra, felszólítani a cselekvésre. „Avantgárd, posztmodern, expresszionista stílusban készült alkotásainak két nagy vonulata a *Corpus* (kereszt) és a *szék* motívuma” – jegyzi meg róla az „egyértelműsítő” internetes szöveg. A 2015-ös adatokat figyelembe véve 358 országos, 146 nemzetközi és 62 egyéni kiállításon szerepelt munkáival, s ezek a mutatói azóta csak emelkedtek.

Ám Drozsnyik Istvánnak természetesen saját honlapja is van (www.drozsnyikistvan.com), amelynek nyitó oldalán olvashatni a következő önmeghatározó sorokat: „amikor dolgozni kezdek, mert muszáj, mert úgy érzem, beleőrülök, mert felspannolt lelkem és idegrendszerem húrjai pattanásig feszülnek – érzem, lépésenként távozik belőlem a bánat, s a fájdalommal bélelt keserűség. Lassan elcsendesül (elfogy) körülöttem a világ, és feloldódik a festékben. Könnyeim átszivárognak a hófehérbe öltözött lapra, fekete, színes vonalakkal (foltokkal) átfestem fehér ruháját – táncba kezdek a kavargó színekkel, fehér lelkem orgazmusai életre kelnek a lapon, s mire a végére érek, mindig meghalok, a kép él helyettem.”

Művésznünk – a saját verses- és prózakötetein túl – természetesen terjedelmes bibliográfiával is rendelkezik, amelynek egyre szaporodó listáit kiállításaihoz kötődő kisebb-nagyobb katalógusaiban lelhetjük fel. Sőt egy gyönyörűen szerkesztett, két ismert művészettörténész, valamint művészeti író egyenként kiváló tanulmányával jegyzett, életművét 2005-ig feldolgozó és tárgyaló, 216 oldalas könyvvel is dicsekedhet (Miskolc, 2005). Érdemes idéznünk ennek a négy különböző karakterű elméleti szakembernek már az írások címeiben is telitalálatosan megragadott néhány gondolatát, amelyben – Drozsnyik életútjának más-más szegmensére figyelve – kifejtik a művész tevékenységének és személyiségének egy-egy jellemző oldalát.

N. Mészáros Júlia művészettörténész *Összerakni a világot, hogy újra emberléptékű legyen* című nyitó tanulmányában például a következő jellemzéssel él: Drozsnyik „különös személyiség, aki mi-

közben a maga igazságát keresi, egyszerre vágyik befogadni a világot mint komplex teljességet, hogy azután lépésről lépésre apró ízekre szedje, a fonákjái kifordítsa, s jól összerázva elének tegye, mint valami fricskát, sajátos görbe tükröt, hogy meglássuk benne önmagunkat”.

Lóska Lajos művészettörténész a *Székek és Keresztfák* jelölésű dolgozatában a művész két állandóan visszatérő s ezerféle variációban, leleménnyel, valamint expresszív anyaghasználatban fel- és átdolgozott, elementáris belső ösztönök és inspirációk által összerakott motívumára hívja fel a figyelmünket. Írásából megtudhatjuk, hogy az alkotó szinte indulásának kezdetétől, tehát a nyolcvanas évek legelejétől foglalkozik a két témával.

Feledy Balázs művészeti író a *Totalitás és Lelkiség – Drozsnik István rajzisa* „hívószavú” elemzésében, mondhatni, a művész gondolataival alátámasztott traktátusában egyrészt arra helyezi a hangsúlyt, hogy az alkotó „nemcsak autonóm rajzok készítője, hanem egész munkamódszerének egyik fundamentuma a rajz”. Másrészt Drozsnik személyiségét elemezve arra a következtetésre jut, hogy ő „nemcsak a feszültség és a szétpattanó elevenség művésze, hanem olyan alkotó, aki valamiféle totalitásnak tekinti a művészetet, de saját magát is. A művészet mindent átfog, a művészet mindenre kiterjedő, a művészet egyetemes, amelyben valami korlátlan és határtalanság is megvalósul(hat), ami mindenre hatással van.” Harmadrészt arra hívja fel a figyelmet, hogy mindez belső hajtóerők nélkül nem volna lehetséges, mert Drozsnik művészete „egy kivételes őserőből táplálkozik. [...] Olyasféle őserőt érzünk személyiségében, művészetében – mondja Feledy –, mely a 20. század harmincas éveiben jelentkező népi írók egy jelentős csoportjánál érhető tetten, Sinka Istvánnál, Erdélyi Józsefnél vagy Veres Péternél, Szabó Pálnál. Mondhatnánk természetesen képzőművész példákat is – Tóth Menyhértől Samu Gézáig [Bukta Imrétől Bogdándy Zoltán Szultánig, Kis-Tóth Ferencről Megyer Mártáig, ef Zámbó Istvántól feLugossy Lászlóig, Gubis Mihálytól Baji Miklós Zoltánig (teszem hozzá én)] –, de azok élete, munkássága sem fejeznék azonban ki azt az egyediséget, amely művészükre oly jellemző.” Negyedrészlet azt is megtudjuk Feledy értekezéséből, hogy művészünkben felettébb erős „önmegmutatási”, sőt „önfelmutatási” vágy él és munkálkodik; hogy életművében világosan érzékelhető az univerzalitásra és az „összművészetiiségre” való törekvés; hogy alkotásainak tematikájában leginkább „morbid, sötét, sokszor eksztatikus szituációk jelenítődnek meg”; s hogy „rajzai sohasem a nyugalmat, a csendet, a meditációt artikulálják, hanem mindig a mozgást, a hangosságot (sőt kiabálást, sőt ordítást, sőt sikolyokat!) és az eseményességet, a cselekményességet”. Valamint azt is érezhetjük, hogy vonalakra átírt gondolatai „valahonnan nagyon belülről és nagyon mélyről, a tudat alatti világból érkeznek, az irracionális teremtő erővé”.

Szombathy Bálint művészeti író (és szépségkutató performer, valamint vizuális alkotó) *A krisztusi tulajdonságú ember – Az élő korpusz Drozsnik István művészetében (Fotó- és videoperformanszok, installációk)* című, merész párhuzamokkal és igencsak filozofikus gondolatokkal élő esszéjében első sorban arra mutat rá, hogy Drozsnik „a költészet szélsőségesen individualista talaján mozogva szokik rá arra a szabadabb légzési technikára, amelynek elsajátítására a klasszikus képzőművészeti műfajok merevebb világában nincs azonnali lehetőség”. S itt most kénytelen vagyok kicsit hosszabban idézni őt, annyira találóknak érzem meghatározásait. A művész „több mint szerény alappokkal, a kilencedik gyermek számmisztikai szerepkörében, »tarisznyás vándorként« indul az életbe, majd később már az egész világot magáénak szeretné tudni, hiszen ha nincsen semmije, akkor egyben mindene megvan, magát a mindenséget birtokolja. Művészetének nyelvi nyitottsága és gazdagsága mögött így hát valójában a széttárt, ölelő emberi kar metaforája mutatkozik meg: kitarulkozik a világ előtt, magába zárja a mindenséget, hogy olyan módon tegye ismét elének, ahogyan csak ő tudja látni és láttatni. Teljes, fenntartások nélküli létszeretet és létigenlés húzódik meg tehát a drozsniki nyelvi extázisban, amelyben rendre ugyanaz a néhány téma jelenik meg különböző köntösben, a tárgyias kivetítésektől a művész személyét feltételező élő megnyilatkozásokig. *Tévedés* című költeménye például részben magyarázatot ad arra, honnan, miért oly kifejezett nála a kereszt motívumának használata, amely képeit, installációit, objektjeit egyaránt átszövi, betelepíti: »Rossz szekerre rakott / az Isten / csak fél marékból / etet engem / ezért van annyi / keresztem.« Bár látjuk, hogy a mindenséggel folytat párbeszédet, ugyanakkor azt is észrevehetjük, mennyire sebezhető, érzékeny lélek az övé – magányossága sohasem beleélt élmény, hanem valóságos tapasztalás-

ból fakad.” Tehát Drozsnik István, „az örökös vándor, a mindenkori nomád”, „aki folyamatosan az élet és a halál összefüggéseiben” s persze „a sámánok kultikus energiarendszerében mozog”, „úgy vezet be bennünket a szakrális szférába – gyakran idézve az egyházi ikonológia tárházából is –, hogy mégsem érezzük a vallás profán, fojtogató jelenlétét, a tömjénfüst nehéz illatát és a szertartások feszélyezett légkörét, azt a szituációt, amelyben az ember oly parányinak érzi magát Isten színe előtt, és amelyben minden az elkárhozás erkölcsi dilemmáira emlékeztet”.

Szombathy ugyanakkor egyértelművé teszi számunkra a Drozsnik-féle művészeti alapállás és magatartás két alapvonását. Az egyik, hogy „Drozsnik sohasem a profán vallással szemben kívánja megfogalmazni saját pozícióját, de a Megváltó abszolutizált szerepkörében sem szándékozik tetszelegni. Folyamatosan hangsúlyozza gyarló emberi mivoltát, röghözkötöttségét, behatárolt emberi tulajdonságait, és csak a maga életútján – sorsán – belül jelöli ki azt a pontot, amelyben ott a bűnök bocsánatának, a lelki megtisztulásnak és az üdvösségnek a varázslatos fókusza. Isten fiának személye ideaként, eszményként jelent számára ösztönzést. Messianizmusa tehát egy korlátolt fogalomkörbe ágyazza a jelentés mitológiai aurájának a kisugárzását, és ennek értelmében nem kívánja felvállalni azt a történeti szerepkört, hogy esetleg ő lenne az a természetfölötti valaki, aki jobb útra téríti, s boldogsággal ajándékozza meg a világot. Illetve mégis kísérletet tesz rá, de csak alkotóként, saját művészetének a lehetőségein belül. Ebből a »belső«, személyre szabott hitvallásból tűnik számomra hihetőnek és őszintének a »krisztusi tulajdonságú ember« minőségi szerepvállalása.”

Drozsnik művészeti alapállásának és magatartásának másik alapvonása a figuralitása. Vagy ahogy Szombathy mondja: „emberközpontú művészet az övé. Még terjedelmes szék-témája is annak bizonyul, hiszen a szék-emberek anatómiailag egyértelműen élőlények, afféle mutánsok, akik a lét egy meghatározó szintjén vegetálnak.”

S hogy beleérezhessük magunkat kiállítóművészünk székeinek mayavilágába, Wehner Tibor művészettörténésznek a Magyar Műhely 173. számában írt „Doktor osznyik”, azaz *Dr.ozsnyik*, ugyancsak figyelemre méltó tanulmányából kell ide varázsolnunk azt a hangulatot, amelyet első kézből idéz a szerző a művész egyik szék témájú prózaverséből, amely így hangzik:

*Székekkel van tele a fejem Kiperegnek belőlem
Belém másznak Elgáncsolnak Szék-
háború széklavinák székhalom Jajhalom
székhatalom Székleletek – mivé leszek?*

[...]

*Székekkel van tele a lelkem kiperegnek belőlem –
visszamasznak elgáncsolnak elemésztenek FÉLEK
felzabálnak ezek a szék-férgék Székangyalok jönnek értem jaj
mindjárt meghalok Székkutyák székördögök
üvöltenek szétszaggatják Hitem rémálom
székálom ebben a szem nélküli világban
csak tapogatózom jönnek értem elvisznek
az óriás piros szemű székek FÉLEK kezükben
kések már vérzek – Elvérzek!*

Elégedjünk meg most ennyivel. Mert olykor-olykor nekem is adóznom kell íróársaim szakmai kvalitása előtt. Vagy másképpen fogalmazva: kutakodásom eredményeképpen nemcsak Drozsnik István, de néha az ő kiválóságuk trónja elé is kell járulnom rájuk irányuló figyelmemmel.

„Sorsomat a kifejezni vágyás éltető öröme alakítja és viszi előre [...] Nem akarok mást, mint bejárni óceániai lelkem valamennyi villódzó szegletét, befejezni küldetésemet” – írta a művész *Születésnap* *ars poetica*-i gondolataiban, 2001. július 18-án, a *Pelyhes füvek – Ördögkarmok* című kötetében (2001). És ez az *art brut* hitvallás a szabad felhasználású anyagok expresszív önkívületében azóta sem változott...